

KLASICKÁ VERSUS NOVÁ EKONOMIKA

CLASSICAL VERSUS NEW ECONOMY

Ivana Švarcová, Tomáš Rain

Anotace:

Autoři popisují historii pojmu „nová ekonomika“. Článek také poukazuje na další termíny spojené s novou ekonomikou. Autoři ukazují kontext vzniku těchto pojmů a doporučují jejich terminologicky správné užití.

Klíčová slova:

Klasická ekonomika, nová ekonomika

Annotation:

Authors describe history of notion “new economy”. The article adverts to additional term conjunctive with new economy. Authors describe context of term origin and suggest their terminology correct usage.

Keywords:

Classical economy, new economy

1. ÚVOD

Od roku 1999 se začaly v odborné literatuře objevovat termíny „New Economy“, „Net Economy“, „Nová ekonomika“, „Síťová ekonomika“, „Znalostní ekonomika“ atd. Vznik těchto termínů (či slovních spojení) je výsledkem stále rostoucího vlivu informačních a komunikačních technologií na mikroekonomické, ale v globálním měřítku i na makroekonomické proměnné.

Autoři užívající těchto termínů se dělí do dvou skupin. První skupina autorů se dívá na nově vzniklé termíny velmi konzervativně (Schumpeter, Klaus), druhá, mnohem početnější skupina, považuje termíny „Nová ekonomika“ za označení pro ekonomicko – technologickou revoluci.

Největší „terminologické pŕtky“ se vedou o slovní spojení „stará ekonomika“ a „nová ekonomika“. Tento článek obsahuje stručný rozbor sousloví „nová ekonomika“. Autoři dále komentují pojmovou čistotu těchto termínů.

2. CÍL A METODIKA PRÁCE

Na základě studia literárních pramenů se autoři zamýšlejí nad pojmy „klasická ekonomika“, „stará ekonomika“, „nová ekonomika“ a jejich anglickými ekvivalenty.

Cílem příspěvku je poukázat na aspekty, které vedly ke vzniku těchto nových termínů a doporučit jejich správné používání.

3. KLASICKÁ VERSUS NOVÁ EKONOMIKA

Ekonomie, a z ní odvozené ekonomické disciplíny mají svůj vlastní dlouhodobý vývoj. V odborné literatuře se lze setkat s popisem ekonomického myšlení a chování již u prvobytně pospolné společnosti. Za poslední dvě století byla formulována řada ekonomických teorií a

doktrín. Za hlavní soudobé směry ekonomického myšlení a ovlivňování fiskální a monetární politiky lze považovat neklasické teorie a teorie monetaristické.

Bez ohledu na jednotlivé ekonomické školy však musíme konstatovat, že základ všech historií prověřených ekonomických doktrín je do jisté míry jednotný.

Všechny ekonomické školy uznávají jednotný výklad pojmů: Spotřebitel, statek, služba, výrobní faktor ... Odlišnost v myšlení stoupenců jednotlivých ekonomických směrů je až v pojmech odvozených. Dobře to lze demonstrovat například na termínech: Bohatství, ekonomický prospěch, či negativní externalita.

Termín „Nová ekonomika“ proto logicky dráždí řadu ekonomů, neboť Keynes, Samuelson, Smith a další v učebnicích a v odborné literatuře často citovaní autoři si pro všechny své teorie vystačili bez slůvka „nová“. Co je tedy na nové ekonomice *nového*? Můžeme chápat novou ekonomiku za novou ekonomickou školu či doktrínu? Je možné jasně oddělit „novou ekonomiku“ od „staré ekonomiky“? A je vůbec správné používat termín „stará ekonomika“?

Jednotlivé ekonomické školy a doktríny se liší v pohledu na velikost státního aparátu, přerozdělování daní, způsoby ovlivňování inflace a nezaměstnanosti atd. Dosud jsem však v souvislosti s novou ekonomikou žádnou komparační stat' na podobné téma nečetl. Autoři tohoto článku se domnívají, že označení „nová ekonomika“ není otázkou ekonomické školy či doktríny. Autoři píšící o net economy používají stejný pojmový aparát jako zarytí odpůrci tohoto termínu.

Ekonomická teorie byla, je a bude v základních aspektech stejná. Novost „nové ekonomiky“ nespočívá v novém pojetí ekonomických kategorií, či v revolučních změnách fundamentálních ekonomických postulátů a axiomů. Novým prvkem je inovace v oblasti informačních a komunikačních technologií a míry a způsob užití těchto technologií v praxi.

Samotný princip kontinuální inovace však vylučuje vytváření dojmu, že *„dříve existovala stará a dnes existuje již jen nová ekonomika“*. Autoři tohoto článku se domnívají, že použití pojmu „Stará ekonomika“ není korektní. Pojem „nová ekonomika“ by totiž nikdy bez tzv. „staré ekonomiky“ nevznikl. Rozdělovat ekonomickou teorii na „starou“ a „novou“ je v technologickém kontextu nesprávné.

Přesto vliv technologií na klasické a ekonomické modely je natolik velký, že autoři píšící o technologických aspektech IS/IT potřebují odlišit dobu a kontext vzniku a původního užití ekonomického modelu a porovnat tyto aspekty s aktuálním způsobem a technologií aplikace modelu. Pro tyto případy je však vhodnější použití termínu „klasická ekonomie“ či „klasická ekonomická teorie“.

4. ZÁVĚRY

Přívlastky slova „ekonomika“ byly historicky tvořeny dle příjmení významných ekonomů či dle zásadních ekonomických teorií. O vznik přívlastku „nová“ se zasloužily následující aspekty:

- Na přelomu tisíciletí (konec roku 1999 a začátek roku 2000) probíhala tzv. „technologická horečka“ (někdy také označovaná jako „technologická bublina“). Bylo to období, ve kterém řada investorů bezmezně věřila novým informačním a komunikačním technologiím. Poptávka po akciích technologických společností způsobila prudký růst cen těchto akcií. O to tvrdší byl později pád a bankrot řady neúspěšných firem, za jejichž vysokým ratingem stály účetní machinace a chyby v práci auditorů. V této době se stalo slovní spojení „nová ekonomika“ synonymem „jisté investice“. Jako příklad je možné uvést krach společnosti Private Investors, která operovala také na území ČR. Tato firma umožňovala investorům z ČR, aby s využitím informačních technologií obchodovali z ČR na amerických burzách. Makléři firmy v té době pochopitelně doporučovali nákup akcií technologických firem. Z případu

Private Investors plyne dvojí poučení: 1. Technologie může pomoci minimalizovat transakční náklady. 2. Bezmezná důvěra v technologické tituly není správná.

- V USA a v západní Evropě byla v roce 1999 velmi dobrá vybavenost HW a stále rostl počet připojených stanic a firemních sítí k internetu (pro zjednodušení nepopisujeme rozdíly mezi USA a Evropou). Manažeři a vlastníci začali chápat internet jako novou zásadní obchodní příležitost. Tak vzniknul nový komunikační kanál napomáhající při směně informací mezi firmami a mezi firmou a zákazníkem. Manažeři začali používat spojení „Nová ekonomika“ ve firemních vizích a strategiích. Konzultační a poradenské firmy začínají v té samé době zakládat týmy či divize specializované na net economy.
- Tato situace nemohla zůstat bez povšimnutí politiků. Výsledkem byl vznik ministerstev a nižších státních úřadů pro informatiku. Politici začali používat spojení „nová ekonomika“ ve svých volebních programech. K pojmu nové ekonomiky byl připojen termín e-government.
- Vysoké školy začínají inovovat výuku managementu, podnikové ekonomiky, marketingu a informačních technologií. Inovace kurikula je na jednotlivých pracovištích spontánní a nekoordinovaná. Školství začíná využívat IS/IT pro změnu edukačních konstruktů a používá pro tento trend pojem „E-learning“. Je akcentován význam znalostí, zavádí se termín „znalostní ekonomika“.
- Publicisté a technologičtí snůlkové píšou o vlivu IS/IT na ekonomiku. V těchto textech je mnohdy používáno všech výše uvedených pojmů. Mnohdy je při výběru pojmu upřednostněna libozvučnost textu před správností obsahu. Řada publicistů vymýšlí novotvary typu „Informační tsunami“ či „E-evoluce“.

Tyto a další aspekty přispěly k etablování slovního spojení „nová ekonomika“ do našeho slovníku. I když z jazykovědného hlediska bylo slovní spojení zvoleno nevhodně, laické veřejnosti to příliš nevádí a odborná veřejnost si zvykla. Další výše uvedené termíny se pak logicky navázaly na samotný pojem „nové ekonomiky“ a jsou většinou chápány a prezentovány jako pojmy podřazené nové ekonomice.

Úloha informačních technologií na růst HDP stále roste. Vliv informačních technologií na soudobé užití neoklasických ekonomických modelů si zaslouží naší pozornost. Nová ekonomika není ve své podstatě zásadně revoluční. Není novou ekonomickou doktrínou, která by přinášela vlastní zásadní postuláty, či vyvracela všeobecně uznávané ekonomické poučky. Nová ekonomika však současně není prázdným pojmem.

Informační technologie vedly v uplynulých 6 letech k zásadním změnám v ekonomice států, firem a domácností. Pojem nové ekonomiky není vhodné demonizovat, ale současně se nelze tvářit, že neexistuje.

5. POUŽITÁ LITERATURA

Rain T.: Oblast realizace vybraných ekonomických modelů v síťové ekonomice Disertační práce (obhajoba: PEF ČZU 26. 1. 2006)

Adresa autorů:

Česká zemědělská univerzita v Praze, Kamýcká 129, 165 21 Praha 6 - Suchbátarův
Doc. PhDr. Ivana Švarcová CSc., katedra informačních technologií
tel.: +420224382277, e-mail: svarcova@pef.czu.cz

Česká zemědělská univerzita v Praze, Kamýcká 129, 165 21 Praha 6 - Suchbátarův
Ing. Tomáš Rain Ph.D., katedra informačních technologií
tel.: +420224383245, e-mail: rain@pef.czu.cz